

**Programski
dokument
Mladinskega
sveta Slovenije**

**PAR
TICIPACIJA
MLADIH**

**MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA**

Programski dokument

Mladinskega sveta Slovenije

»PARTICIPACIJA MLADIH«

Uredili:

Tanja Baumkirher, Nina Bakovnik, Tadej Beočanin, Snežana Džidič

Oblikovanje:

Marko Bradica

Naklada:

1000 izvodov

Izdajatelj in založnik:

Mladinski svet Slovenije
Erjavčeva cesta 4, Ljubljana
www.mss.si, info@mss.si

Za izdajatelja:

Kamal Izidor Shaker

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

Publikacijo je sofinanciralo
Ministrstvo za šolstvo in šport,
Urad Republike Slovenije
za mladino.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT
URAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA MLADINO

Uvodne besede

V Mladinskem svetu Slovenije (MSS) smo za vključevanje, organiziranje, avtonomijo in demokracijo. Smo za mlade in mladinske organizacije, ker smo prepričani v koristi učenja, razvoja, odgovornosti in aktivnega državljanstva.

Kot krovno združenje nacionalnih mladinskih organizacij, ki pod svojim okriljem povezuje organizacije z različnimi interesnimi, nazorskimi ali političnimi usmeritvami, redno spremljamo položaj mladih in zastopamo njihova stališča v družbi. V želji po učinkovitem uresničevanju tega poslanstva razvijamo mladinske politike, s katerimi želimo položaj mladih in mladinskih organizacij tudi izboljšati.

Razvoj mladinskih politik pod okriljem MSS-ja poteka v duhu tesnega sodelovanja vseh organizacij članic ter njihovih predstavnic in predstavnikov v Komisiji MSS za mladinske politike. Člani in članice Komisije skupaj ter v okviru področnih delovnih skupin spremljajo in ocenjujejo aktualne problematike, s katerimi se soočajo mladi, se nanje odzivajo in pripravljajo programske dokumente z različnih področij.

Pred vami je programski dokument o participaciji mladih v Sloveniji.¹ Dokument je od priprave osnutka s strani Komisije do formalne potrditve s strani najvišjega odločevalnega organa Mladinskega sveta Slovenije prešel mnogo rok in glav. Pri njegovem nastajanju je v demokratičnih procesih odločanja sodelovalo veliko število mladih, ogledali pa so si ga tudi nekateri strokovnjaki s področja participacije.

Hvala vsem, ki boste dokument prebrali, širili njegovo vsebino in pripomogli k izvrševanju predlaganih ukrepov.

¹ Dokument je bil sprejet na na 20. redni seji Zbora MSS, 8. 12. 2011.

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

MSS-121-11

PARTICIPACIJA MLADIH

programski dokument

Uvod

O MLADINSKIH POLITIKAH

V zadnjih nekaj letih je mladinska politika v Sloveniji prišla na družbeno-politični dnevni red in postaja vse pomembnejša in upoštevana. Od leta 2010 je opredeljena tudi v Zakonu o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS),² in sicer kot: *»/.../ usklajen nabor ukrepov različnih sektorskih javnih politik z namenom spodbujanja in lajšanja integracije mladih v ekonomsko, kulturno in politično življenje skupnosti in ustreznih podpornih mehanizmov za razvoj mladinskega dela ter delovanja mladinskih organizacij, ki poteka v sodelovanju z avtonomnimi in demokratičnimi reprezentativnimi predstavniki mladinskih organizacij ter strokovnimi in drugimi organizacijami /.../«.*

Mladinski svet Slovenije, krovno združenje nacionalnih mladinskih organizacij in ključni partner v socialnem dialogu na področju mladine, si prizadeva za razvoj mladinskih politik in posledično izboljšanje položaja mladih. S tem namenom MSS pripravlja programske dokumente o različnih sektorskih politikah, s katerimi relevantne družbene akterje poziva k implementaciji predlaganih ukrepov. Na podlagi teh dokumentov – eden izmed njih je tudi ta programski dokument o participaciji mladih, se MSS srečuje s političnimi odločevalci, odziva na aktualna dogajanja, informira mlade in javnost ter izvaja druge ukrepe.

Ena od definicij mladine pravi, da je posameznik mlad, dokler ne doseže zelenih točk odraščanja (se odseli od staršev, si ustvari družino, dobi zaposlitev, zaključi šolanje ipd.) in zaživi neodvisno ter samostojno življenje. Mladinske politike pa so namenjene prav procesu ustrezne ureditve teh ključnih prehodov v življenju posameznikov, ki ga želimo v Mladinskem svetu Slovenije s programskimi dokumenti oblikovati po meri mladih.

²¹ Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS), Ur. l. RS št. 42/2010. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=97951> (19. 8. 2010).

PROGRAMSKI DOKUMENT

»PARTICIPACIJA MLADIH«

Participacija mladih in ustvarjanje pogojev zanjo sta pomembna izziva današnjih demokratičnih družb in ključna pogoja za napredek družbe in njen trajnostni razvoj. Ker se dotika različnih področij, institucij in politik, participacije mladih ne moremo urejati na enem mestu. Pri tem gre namreč za principe delovanja družbe in njenih institucij, ki jih je težko spreminjati, zato je za doseganje participacije mladih na marsikaterem področju najprej potrebno osveščanje ciljnih javnosti.

Namen programskega dokumenta je opredeliti participacijo mladih in njena področja, utemeljiti njen pomen, izpostaviti problematike participacije mladih ter predlagati ukrepe za izboljšanje participacije in pogojev zanjo.

DEFINICIJE IN RAZLAGE

Participacijo, o kateri govorimo v tem dokumentu, lahko na splošno opredelimo kot aktivno sodelovanje mladih pri sprejemanju odločitev o katerikoli zadevi (tudi širše v političnem prostoru), ki zadevajo oblikovanje družbe v kateri živimo. Participacija mladih se lahko odvija v različnih organizacijah oz. institucijah, projektnih ali neformalnih skupinah, pri čemer je treba posebej izpostaviti mladinske organizacije. Mladi se v odločanje lahko z različnimi oblikami organiziranosti vključujejo neposredno ali posredno. Neposredna in posredna participacija pa lahko potekata na lokalnem, nacionalnem in mednarodnem nivoju.

Za potrebe dokumenta posebej opredeljujemo naslednje:

(1) vrste participacije:

► **Participacija mladih pri javnem odločanju.** Področje vključuje udeležbo na volitvah in vse oblike vključevanja mladih v pripravo in

izvajanje javnih politik na lokalnem, nacionalnem in mednarodnem nivoju, ki lahko poteka neposredno (mladi sodelujejo kot posamezniki) ali posredno – preko mladinskih organizacij idr. struktur. Pri tem lahko mladi uporabljajo različna sredstva oz. kanale; to so lahko različne oblike javnega izražanja mnenj, objave v množičnih medijih, peticije, forumi, javne tribune, protesti, sodelovanje v projektih, ki so namenjeni vzpostavljanju neposrednega dialoga med mladimi in političnimi odločevalci, pa tudi vključevanje v zakonodajni postopek z odzivanjem na predloge političnih odločevalcev ter sodelovanjem v javnih razpravah ipd. Pri tem ne smemo pozabiti, da je izrednega pomena tudi udeležba mladih na volitvah, tako v vlogi volivcev kot tudi v vlogi kandidatov za politične funkcije.

► **Participacija mladih v mladinskih organizacijah.** Mladi s svojim članstvom oz. sodelovanjem v mladinski organizaciji soodločajo o programu, aktivnostih, stališčih in drugih zadevah mladinske organizacije. Tako vključevanje je predvsem polje za učenje participacije, ki mlade uvaja v sodelovanje pri demokratičnem odločanju, zaradi česar se nato lažje in hitreje vključujejo v odločanje v drugih institucijah oz. na drugih področjih.

► **Participacija mladinskih organizacij idr. mladinskih struktur pri javnem odločanju.** Mladinske organizacije in predstavniška telesa mladih lahko sodelujejo pri javnem odločanju na različne načine. Eden od ključnih namenov mladinskih svetov je prav ta – mladinski sveti lokalnih skupnosti zastopajo mlade v razmerju do lokalnih odločevalcev, nacionalni mladinski svet pa v razmerju do nacionalnih odločevalcev. Na evropskem nivoju pa ima tako vlogo Evropski mladinski forum, ki sodeluje z institucijami Evropske unije, Sveta Evrope in Združenih narodov.

V okviru javnih institucij imamo različna telesa oz. organe, sestavljene iz predstavnikov mladih in predstavnikov oblasti, katerih namen je lahko medsebojno informiranje, posvetovanje in oblikovanje priporočil za javne politike, lahko pa tudi soodločanje o zadevah, ki se tičejo mladih. Na nacionalnem nivoju imamo npr. Svet Vlade RS za mladino, ki služi izmenjavi informacij, posvetovanju in pripravi predlogov in priporočil za ministrstva na področjih, ki se tičejo mladih; poznamo pa tudi posebna telesa kot npr. Svet

Vlade za študentska vprašanja, ki vladi pomaga pri odločanju o zadevah s področja študentske problematike in v katerem sodelujejo predstavniki študentskih svetov in Študentske organizacije Slovenije.

Podobna telesa imamo tudi ponekod na lokalnem nivoju. Lokalne skupnosti se večinoma poslužujejo mehanizmov odbora za mladino ali komisije za mladinska vprašanja v okviru občinskega sveta, v nekaterih primerih pa vlogo posvetovalnega telesa pri odločanju v lokalni skupnosti opravlja mladinski svet lokalne skupnosti.

Na mednarodnem nivoju poznamo tovrstna telesa v okviru strukture Sveta Evrope. T. i. Posvetovalni svet mladih sestavlja do 30 predstavnikov mladinskih organizacij in mrež, ki pripravljajo mnenja o aktualnih zadevah s področja mladih. Posvetovalni svet nato sodeluje v t. i. Mešanem svetu za mlade, ki združuje predstavnike mladinskih organizacij in mrež ter predstavnike vlad držav članic Sveta Evrope in ki odloča o prioritetah, ciljih in proračunu za področje mladih.

► **Strukturirani dialog** je odprt, pregleden, dolgoročen, nenehen in sistematičen dialog med mladimi in nosilci oblasti na evropski, državni in lokalni ravni.³ Strukturirani dialog se lahko odvija na pobudo nosilcev oblasti, mladih ali obojih.

► **Participacija mladih znotraj sistemov formalnega izobraževanja.** V osnovnih in srednjih šolah imamo nastavke za participacijo učencev v obliki t. i. razrednih ur in določanja predstavnikov razredov, ki naj bi nato sodelovali pri odločanju na višjem nivoju. Nekaterne srednje šole imajo svoje demokratično organizirane dijaške skupnosti, ki s svojimi predstavniki sodelujejo v Dijaški organizaciji Slovenije.⁴ Ta pri nas deluje v okviru

³ Tako je strukturiran dialog opredeljen v Zakonu o javnem interesu v mladinskem sektorju, le brez omenjanja mednarodne ravni.

⁴ Dijaška organizacija Slovenije (DOS) je stanovska organizacija dijakov v Republiki Sloveniji, ki združuje vse slovenske dijakinje in dijake, zastopa njihove interese in se zavzema za njihovo uresničevanje. Pravno podlago za delovanje ji daje Študentska organizacija Slovenije. Dostopno na: www.dijaska.org (15. 9. 2011).

Študentske organizacije Slovenije.⁵ Na fakultetah in univerzah z namenom soodločanja delujejo študentski sveti, oboji delujejo kot organi fakultet oz. univerze, okvir za njihovo delovanje pa postavijo univerze.

(2) oblike participacije:

V okviru javnega odločanja, znotraj izobraževalnih institucij ter tudi pri drugih vrstah sodelovanja mladih in odločevalcev lahko govorimo o različnih oblikah oz. **stopnjah participacije glede na vključenost mladih**⁶, in sicer:

- 1|** določanje in informiranje. Odrasli mladim določijo neko vlogo v projektu, a jih obenem seznanijo z razlogi in načinom vpetosti v projekt in njihovo vlogo. Na tej stopnji lahko prvič govorimo o participaciji mladih.
- 2|** posvetovanje in informiranje. Na tej stopnji si odrasli zamislijo in tudi vodijo projekt, mladi pa jim dajejo nasvete, pri čemer se zavedajo, kako bodo njihova mnenja upoštevana v odločitvah, ki jih sprejmejo odrasli.
- 3|** deljene odločitve v projektih odraslih. Inicijativo za projekte ali programe podajo odrasli, odločevalski proces pa delijo z mladimi. Mladi morajo za vsako odločitev, pri kateri sodelujejo ali jo oblikujejo sami, vedeti, zakaj in kako bo uporabljena.

⁵ Študentska organizacija Slovenije (ŠOS) je krovna organizacija študentov v Sloveniji, v sklopu katere delujejo različne organizacijske oblike: študentske organizacije univerz, študentske organizacije lokalnih skupnosti (študentski klubi) in študentske organizacije samostojnih visokošolskih zavodov. Dostopno na: www.studentska-org.si (15. 9. 2011). Pri tem ne gre za participacijo študentov znotraj visokošolskih zavodov, pač pa za samostojno organiziranje. Na MSS-ju jih štejemo med mladinske strukture, ne pa tudi mladinske organizacije, ker študentske organizacije univerz nimajo prostovoljnega članstva. Del strukture ŠOS-a – študentske organizacije lokalnih skupnosti oz. študentske klube – pa štejemo med mladinske organizacije, saj so organizirani po Zakonu o društvih.

⁶ Povzeto in prilagojeno po modelu Rogerja Harta (vir: Beočanin, Tadej in ostali. 2010. Mladi in občina, sodelovanje generacij. Ljubljana, Ajdovščina: Mladinski svet Ljubljana, Mladinski svet Ajdovščina). Model vsebuje še tri stopnje na začetku lestvice (1. stopnja: manipulacija z mladimi, 2. stopnja: mladi kot okras, 3. stopnja: simbolno sodelovanje z mladimi), pri katerih še ne gre za participacijo oz. niso participatorne in zato njihov opis ni vključen v programski dokument.

- 4| mladi usmerjajo svoje projekte. Na tej stopnji mladi podajo iniciativo za projekt ali program in ga sami tudi vodijo, odrasli pa jim služijo kot podpora, ko jo potrebujejo.
- 5| deljene odločitve v projektih mladih. Na tej stopnji so projekti ali programi ideja mladih, odločevalski proces pa je razdeljen med mladimi in odraslimi. Takšni projekti dajejo mladim moč, obenem pa jim omogočajo dostop do izkušenj in znanja starejših.

(3) akterje na področju participacije:

Mladi so mladostniki in mlade odrasle osebe obeh spolov, stari od 15. do dopolnjenega 29. leta.⁷

Mladinska organizacija je avtonomno, demokratično, prostovoljno združenje mladih, ki s svojim delovanjem mladim omogoča ustvarjanje načrtnih in nenačrtnih učnih izkušenj, oblikovanje in izražanje njihovih stališč ter izvajanje aktivnosti v skladu z njihovo interesno, kulturno, nazorsko ali politično usmeritvijo. Glede na nivo delovanja mladinske organizacije ločimo na nacionalne in lokalne.⁸

Mladinske organizacije so lahko samostojne pravne osebe ali pa delujejo samostojno znotraj večje nemladinske članske organizacije. Slednja oblika mladinske organizacije je pri nas razvita v okviru političnih strank (t. i. podmladki), mnogo slabše pa v okviru drugih članskih organizacij (sindikati in društva, ki niso mladinski), kar je razumljivo, saj jih je kot mladinske organizacije pričel uradno priznavati šele Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju iz leta 2010.

Mladinski svet je krovno združenje mladinskih organizacij, ki zastopa interese mladih in mladinskih organizacij. Mladinski svet lahko deluje na nivoju države (Mladinski svet Slovenije) ali na nivoju lokalne skupnosti – kot

⁷ Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS), Ur. l. RS št. 42/2010. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=97951> (13. 9. 2011).

⁸ Mladinski svet Slovenije. 2010. Programski dokument Mladinskega sveta Slovenije Mladinsko organiziranje. Dostopno na: <http://www.avtonomen.si/participacija/>.

mladinski svet lokalne skupnosti. Mladinski sveti so ustanovljeni in delujejo po Zakonu o mladinskih svetih.⁹

Zakon med drugim nalaga predstavnikom oblasti, da pred določanjem predlogov predpisov, ki zadevajo mlade, o tem obveščajo mladinske svete; lokalne oblasti morajo obveščati mladinske svete lokalnih skupnosti, državne pa Mladinski svet Slovenije.¹⁰

Politični odločevalci so predstavniki javnih institucij z močjo odločanja, ki sodijo pod zakonodajno ali izvršno vejo oblasti, in lahko delujejo na lokalnem ali nacionalnem nivoju. Mednje tako sodijo župan, občinski svetniki in vodstveni delavci v občinskih strukturah ter poslanci Državnega zbora, člani vlade idr. nosilci vodstvenih funkcij v vladnih strukturah. Ko govorimo o **odločevalcih** nasploh, pa mednje poleg navedenih štejemo še nosilce vodstvenih funkcij v vseh ostalih javnih institucijah ter zasebnih institucijah, ki opravljajo dejavnosti javne službe.

⁹ Zakon o mladinskih svetih (ZMS), Ur. l. RS št. 70/2000. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200070&stevilka=3305> (27. 8. 2011).

¹⁰ Gl. op. 9.

Pomen participacije mladih

1| Participacija mladih izboljšuje uspešnost doseganja njihove avtonomije ter zvišuje kakovost upravljanja z družbo in življenja v njej.

» Mladi morajo imeti besedo pri odločanju. Participacija mladih v institucijah in procesih služi vzpostavitvi okolja, v katerem lahko mladi prevzemajo odgovornost za lastno prihodnost in prihodnost družbe, kar prispeva k njihovemu doseganju avtonomije.

Participacija posameznikov v življenju družbe je bistvenega pomena za razvoj demokracije, za katero je nujno, da se v odločanje vključuje čim več posameznikov, organizacij in družbenih skupin. Pri tem so mladi, ki postopoma prevzemajo vse več vlog in odgovornosti v življenju in se participacije šele učijo, še posebej pomembni. Participacija mladih v institucijah in procesih, ki posredno ali neposredno zadevajo njihovo življenje, služi vzpostavitvi okolja, v katerem lahko mladi **prevzemajo odgovornost tako za lastno prihodnost kot za prihodnost družbe**, kar odločilno prispeva k doseganju njihove avtonomije. Mlad posameznik, ki sodeluje pri oblikovanju takih odločitev, razvije občutek lastništva nad odločitvami,

kar pozitivno vpliva na njegov odnos do sebe kot sposobnega in aktivnega bitja, posledično okrepi občutek odgovornosti za odločitve ter ga motivira za nadaljnje prispevanje k razvoju družbe. Participacija mladih tako zagotavlja tudi boljšo implementacijo in ustreznejše odločitve, saj so mladi poleg tega, da sodelujejo pri sprejemanju odločitev, tudi najbolj deležni učinkov sprejetih odločitev.

Mladi morajo imeti besedo pri odločanju. Podpora participaciji in motivacija zanje v mladih letih pomagata zagotavljati vključenost mladih v odločanje

tudi v kasnejšem življenju in preprečevati njihovo odtujevanje¹¹ ter tveganje socialne izključenosti. Oddaljenost od centrov moči, ekonomska šibkost in nenehno postavljanje v podrejen položaj lahko na drugi strani pri mladih povzročijo apatičnost, neodgovorno vedenje in nekonstruktivno odzivanje na aktualne razmere, kar ni naklonjeno niti osebnostnem razvoju mladih posameznikov niti družbi kot koristnici delovnih, učnih in razvojnih potencialov mladih. Ob tem je treba posebej poudariti pomen lokalne ravni, kjer so procesi družbenega odločanja manj kompleksni kot na višjih nivojih in kjer se sprejemajo nekatere manj zahtevne in konkretnije odločitve. Lokalne in regionalne oblasti so mladim najbližje, zaradi česar ima izkušnja participacije na tej ravni značilen mobilizacijski potencial.¹²

2| Participacija mladih krepi demokratičnost družbe.

S participacijo se mladi **učijo demokracije** oz. delovanja aktualnih političnih sistemov in pridobivajo veščine, potrebne za delovanje demokracije, kot so dogovarjanje, pogajanje, lobiranje ipd. Z lastno participacijo v procesih odločanja v otroštvu in zgodnji mladosti mladi pridobijo predstavo o tem, kako poteka javno (politično) odločanje in ga tako lažje razumejo. Participacija je tudi osnova za razvoj kompetenc in vrednot pri gradnji medčloveških odnosov, sodelovanja v skupnosti, medgeneracijskega sodelovanja, dialoga ter spoštovanja vladavine prava in človekovih pravic.

Za participacijo so zato **ključnega pomena mladinske organizacije**, ki so že po definiciji namenjene participaciji mladih in predstavljajo **učno polje**, na katerem mladi spoznavajo in uporabljajo demokratične procese

¹¹ Povzeto po: European Youth Forum. 2006. Policy Paper on Social Inclusion through Youth Participation. Dostopno na: http://www.youthforum.org/images/stories/Documents/Employment_and_Social_Affairs/0070-06FINAL.pdf (29. 8. 2011).

¹² Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope. 2003. Revidirana evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje. Dostopno na: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/doc/Revidirana_Evropska_listina_o_vkljucevanju_mladih_1_doc (28. 8. 2011).

odločanja. Prav tako pomembna je **participacija mladih v okviru formalnega izobraževalnega sistema** (že od osnovne šole naprej), saj se mladi soodločanju najučinkoviteje privadijo v okolju, v katerem neposredno delujejo in živijo.

3 | Mladi s participacijo pridobivajo kompetence.

S participacijo se mladi učijo tudi demokracije in pridobivajo kompetence. Participacija ima veliko pozitivnih učinkov. Je legitimna pot razvijanja znanja o socialnih zadevah in pridobivanja kompetenc, ki jih mladi brez aktivne udeležbe v družbi ne morejo usvojiti drugje, ter pridobivanja zanesljivih informacij za dejanja, ki lahko izboljšajo skupnost. Participacija lahko mladim omogoči prakticiranje lastnih političnih pravic in sodelovanje pri demokratizaciji znanja (mladi pridobivajo znanje iz vsakdanjih izkušenj in od skupin ljudi, ki so v javnosti podprezentirane, ter tako usvojijo potrebna znanja za kompetentno državljanstvo). Mlade pripravi na aktivno participacijo v demokratični družbi (javno vključevanje jih spodbudi k refleksiji o izvoru problemov in jih spodbuja k delovanju v civilni družbi). Participacija tudi krepi sposobnost hitrega odzivanja na procese, ki se odvijajo v družbi, in organizacijske sposobnosti. Posameznik postaja avtonomen in odgovoren državljan, ki prevzema odgovornost za svoja

» S participacijo se mladi učijo demokracije in pridobivajo različne kompetence.

dejanja in se odziva na družbene procese ter odločitve. Participacija na različne načine spodbuja socialni razvoj mladih, in sicer s pospeševanjem individualnega vključevanja in razvoja mladinskih organizacij, ter krepi sposobnost za ustvarjanje sprememb v skupnosti.¹³

Državljske kompetence, ki jih mladi pridobijo skozi proces participacije oz. z aktivnim vključevanjem v dejavnosti skupnosti, deloma sovpadajo s splošnimi socialnimi kompetencami za učinkovito vključevanje v medosebne interakcije. Te so: komunikacijske in organizacijske sposob-

¹³ Povzeto po: Kuhar, Metka. 2009. Prostočasne (in) participatorne dejavnosti mladih. Dostopno na: <http://www.mladinski-delavec.si> (17. 11. 2011).

nosti, spretnosti reševanja socialnih konfliktov, sposobnost prevzemanja socialne perspektive, medosebno razumevanje, zastavljanje ciljev, odločanje, strateško načrtovanje, samozaupanje, zanimanje za druge ljudi ipd. Deloma pa so državljanske kompetence specifične in se nanašajo na socialno odgovornost, družbena znanja in stališča, socialne vrednote ter na sposobnosti in spretnosti sodelovanja pri skupinskem delu in reševanju kompleksnih družbenih problemov, kot so analize, vrednotenje, refleksija, sklepanja o političnih in družbenih problemih ter vprašanjih.¹⁴

4| Mladi imajo pravico do participacije.

Ustvarjanje pogojev za participacijo mladih je ključnega pomena za napredek družbe, saj poleg svojega intelektualnega vložka mladi prinašajo tudi edinstven pogled na odločitve. Pravico do participacije v pravnih dokumentih (npr. Splošna deklaracija človekovih pravic, ustave držav) opredeljuje več posameznih pravic, kot so npr. pravica do soupravljanja javnih zadev, svoboda mišljenja in izražanja, pravica do združevanja. Participacijo mladih je kot eno od štirih ključnih prioritet EU-ja na področju aktivnega državljanstva mladih utemeljila Bela knjiga o mladini iz l. 2001 in je bila poudarjena tudi v Strategiji EU za mlade iz l. 2009. Kongres lokalnih

in regionalnih skupnosti Evrope pa je v Listini o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje posebej izpostavil pomen lokalnega in regionalnega nivoja participacije.

» Ustvarjanje pogojev za participacijo mladih je ključnega pomena za napredek družbe, saj poleg svojega intelektualnega vložka mladi prinašajo tudi edinstven pogled na odločitve.

Polna in učinkovita participacija mladih v družbenem življenju in pri odločanju je ena od 10 prioritet Svetovnega akcijskega programa za mlade (2010), ki poudarja, da je ustvarjanje pogojev za participacijo mladih ključnega pomena za napredek družbe, saj ob svojem intelektualnem vložku

¹⁴ Gl. op. 13.

mladi prinašajo tudi edinstven pogled na odločitve. Program posebej poudarja vlogo mladinskih organizacij pri razvoju veščin učinkovite participacije mladih.¹⁵

Tudi v Sloveniji se je na področju mladih participacija začela uveljavljati kot ena od prioritet; v Zakonu o javnem interesu v mladinskem sektorju (2010) je sodelovanje mladih pri upravljanju javnih zadev v družbi navedeno kot eno od devetih vsebinskih področij mladinskega sektorja. Konkretnejši poudarek participaciji mladih pa dajeta Zakon o mladinskih svetih (2000), po katerem morajo odločevalci obveščati mladinske svete o sprejemanju predpisov, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih, in ustanovitev Sveta Vlade za mladino (2009) – posvetovalnega telesa, ki Vladi nudi pomoč pri odločanju o zadevah s področja mladih in v katerem imajo predstavniki mladinskih struktur polovico (10) predstavnikov. Tudi nekatere lokalne skupnosti so se v zadnjem času začele zavedati pomena sodelovanja mladih v svojih strukturah in politikah. Zato so bili mladi ponekod povabljeni k sodelovanju v različnih komisijah, odborih ali podobnih telesih, ki se ukvarjajo s področji, povezanimi z mladimi.

¹⁵ United Nations. 2010. The World Programme of Action for Youth. Dostopno na: <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wpay2010.pdf> (28. 8. 2011).

Ključne problematike na področju participacije mladih v Sloveniji

V primerjavi z drugimi zahodnoevropskimi demokracijami je v Sloveniji (konvencionalna politična) participacija mladih zelo šibka. Raziskava Mladina 2010¹⁶ ugotavlja, da mlade (konvencionalna politična) participacija zanima manj kot njihove vrstnike v EU-ju in da imajo mladi pri nas izrazito negativen odnos do predstavnikov oblasti ter javnih politik. Participacija mladih v političnih strankah znaša 2 %, kar je pod povprečjem EU-ja. Mlade bolj zanimajo nekatere oblike t. i. nekonvencionalne¹⁷ politične participacije, in sicer protesti in različne oblike participacije na svetovnem spletu. Raziskava je pokazala tudi, da se je sicer 44,4 % študentov pripravljenih vključiti v akcije za družbene spremembe, kar je okoli 4 % manj kot l. 1995, in da se je 27 % študentov pripravljenih angažirati samo v akcijah za spremembo družbenega položaja mladih, kar je 10 % več kot l. 1995.

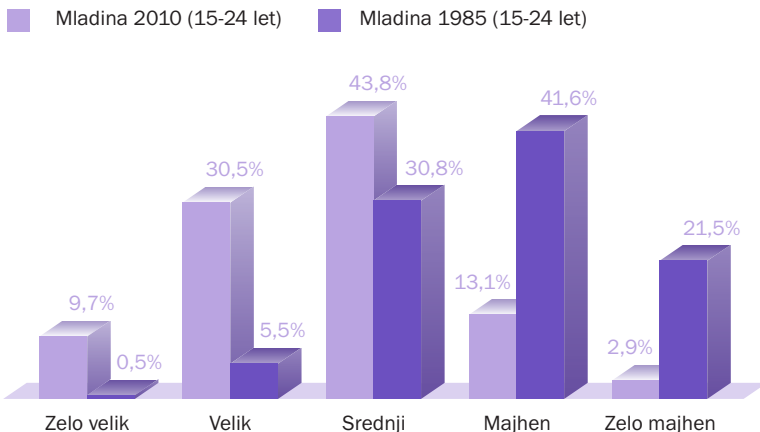
Na splošno je zavedanje mladih o vplivu, ki ga imajo na družbene spremembe, v zadnjih dvajsetih letih močno naraslo, in sicer s 5 % leta 1985 na 40 % leta 2010. Zato je mladim potrebno zagotoviti več različnih kanalov, ki jim bodo omogočili večjo in aktivno participacijo pri družbenih spremembah in procesih odločanja.

¹⁶ Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino. 2010. Mladina 2010, končno poročilo o rezultatih raziskave. Dostopno na: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/novice/Tiskovka/Mladina_2010_Koncno_porocilo.pdf (26. 8. 2011).

¹⁷ V akademskih sferah se uporablja izraz nekonvencionalna politična participacija za različne oblike protestov, zasedbe objektov, podpisovanje peticij, pisanje pisem bralcev ipd., med konvencionalno pa različne oblike vključevanja v odločanje preko zakonitih možnosti, tj. predvsem preko političnih strank, list in volitev.

Graf: Percipirana notranja politična kompetenca¹⁸

Kako ocenjuješ vpliv mladih na družbene spremembe, ki se bodo zgodile v vaši prihodnosti?

» V Sloveniji je konvencionalna politična participacija mladih zelo šibka, vendar se je zavedanje mladih o vplivu, ki ga imajo na družbene spremembe v zadnjih dvajsetih letih povečalo s 5 % leta 1985 na 40 % leta 2010.

Civilnodružbena participacija oz. vključevanje mladih v prostovoljne dejavnosti, ki so v dobro skupnosti, je pri mladih v Sloveniji pogostejše od politične participacije, a vseeno ostaja v omejenem obsegu. Pri članstvu mladih v prostovoljskih organizacijah izrazito prevladujejo športna in rekreacijska društva (35,7 %), sledi izobraževanje in kultura (19,8%); delo z mladimi, kjer gre predvsem za mladinske organizacije, pa je na 3. mestu z 10,7 %. Posebej velja omeniti tudi nizko participacijo mladih v sindikatih – 6 %, kar je sicer v povprečju EU-ja, in v političnih strankah – 2 %, kar je pod povprečjem EU-ja.

¹⁸ Fištravec, Andrej. 2011. 25 let participacije slovenske mladine. Gradivo za konferenco. Nenavadna konferenca – Aktiven državljan: Slovenija po meri mladih, 10. november 2011. Maribor.

V problematiki šibke participacije mladih je mogoče prepoznati:

- ▶ pomanjkanje motivacije za vse oblike participacije,
- ▶ družbeno nenaklonjenost opredeljevanju, ideologijam in nekaterim oblikam organiziranosti,
- ▶ glas mladih pri (javnem) odločanju ni upoštevan,
- ▶ šibko participacijo mladih na lokalnem nivoju,
- ▶ nezavedanje in slabo informiranost o možnostih participacije,
- ▶ nerazumevanje in nezavedanje odločevalcev o pomenu participacije mladih v mladinskih organizacijah,
- ▶ premalo participacije mladih v odločevalskih procesih v formalnem izobraževalnem sistemu.

Pomanjkanje motivacije za vse oblike participacije oz. apatičnost mladih je ključna težava na področju participacije mladih. Vzroke za apatijo lahko najdemo v odnosu odločevalcev do participacije mladih (glej problematiko nezavedanja o pomenu participacije) in v značilnostih trenutnega življenjskega sloga mladih:

- ▶ mladi zaradi t. i. podaljšanega otroštva kasneje prevzamejo odgovornosti na vseh področjih življenja in postanejo samostojni;
- ▶ mladi so usmerjeni k hitrim in vidnim učinkom oz. spremembam, ki jih mnoge oblike participacije (npr. udeležba na volitvah, sodelovanje pri oblikovanju zakonodaje, pogajanja mladinskih organizacij z odločevalci) pogosto ne prinašajo;
- ▶ mladi oz. skupine mladih postajajo čedalje bolj odtujene in samozadostne ter ne vidijo priložnosti v povezovanju z drugimi;
- ▶ mladi so močno podvrženi potrošništvu in se raje odzivajo na dogajanje, kot da bi ga soustvarjali; podobno velja za mladinsko sfero: mladi so raje udeleženci že pripravljenih dogodkov, kot pa da bi sodelovali pri snovanju vsebine in odločanju.

Za takšno stanje niso odgovorni mladi kot taki, saj je njihov odnos do participacije odraz današnje družbe; k temu stanju pa bistveno prispeva tudi neupoštevanje mladih s strani odločevalcev in družbe nasploh.

Družbena nenaklonjenost opredeljevanju, ideologijam in nekaterim oblikam organiziranosti je prav tako pomembna ovira za participacijo mladih. Podajamo opredelitve nekaterih najpogostejših **predsodkov družbe** na tem področju, kot jih zaznavamo sami:

» Med ključne težave na področju participacije mladih sodita pomanjkanje motivacije za vse oblike participacije oz. apatičnost mladih ter družbena nenaklonjenost opredeljevanju, ideologijam in nekaterim oblikam organiziranosti.

- ▶ Če je posameznik pripadnik določene organizacije ali gibanja, to pomeni, da se strinja z vsakim mnenjem in odločitvijo, ki jo sprejmejo njeni člani, da podpira vse (vidne) ljudi v svoji organizaciji v profesionalnem, političnem in zasebnem smislu, ter ga je zato mogoče presojati skozi katerakoli dejanja, mnenja in odločitve teh drugih ljudi.
 - ▶ Če posameznik pripada določeni ideologiji ali jo podpira, deluje oz. hoče delovati v škodo vsem ostalim ideologijam.
 - ▶ Če se posameznik vključuje v strankarsko življenje ali nekatere druge oblike organiziranosti, je to zaradi častihlepnosti in materialnih koristi.
- ▶ Konflikti oz. nasprotovanja, obenem pa tudi kompromisi, so nujno negativni.

Glas mladih pri (javnem) odločanju ni upoštevan. Mladi se danes počutijo nevidne in neupoštevane, saj se od njih pričakuje le, da bodo sprejemali dane razmere, izkoriščali dane možnosti, se izobraževali itd., ne pa tudi vključevali v odločanje. Nemožnost vpliva na odločanje ter pokroviteljski odnos institucij pogosto znižujeta motivacijo mladih za participacijo. Participacija mladih oblastem marsikdaj ni v interesu, saj jo dojemajo kot oviro in ne kot prispevek za kvalitetnejše delo oblasti. K neupoštevanju mladih morda prispeva tudi nizka udeležba mladih na volitvah, saj se zaradi nje politične stranke, liste in kandidati za položaje v svojih programih in predvolilnih programih manj obračajo na mlade kot ciljno publiko. Dober

primer neučinkovite oblike participacije mladih na nacionalnem nivoju je Svet Vlade Republike Slovenije za mladino, ki ima kot skupni organ mladih in odločevalcev premalo politične moči, pokriva precej splošen nivo mladinskega področja in zato za obravnavo specifičnih vsebin ni primeren.

Manipulacija z mladimi je včasih lahko tudi prikrito orodje za doseganje ciljev nekaterih odločevalcev, ki za pridobivanje podpore zavajajoče nagovarjajo mlade. Mladi takim dejanjem pogosto podležejo, ker nimajo pravega razumevanja vprašanja oz. problematike, in na volitvah ali referendumih nevede glasujejo proti njim koristnim spremembam ter odločitvam. Tako pripomorejo k sprejemanju (spremembam) zakonodaje, ki je zanje škodljiva.

Šibka participacija mladih na lokalnem nivoju je zaradi odločilnega pomena sodelovanja mladih na lokalnem nivoju še posebej problematična. Na lokalnem nivoju smo priča samovolji odločevalcev oz. županov, ki se v veliki meri po svoje odločajo o vključevanju mladih v odločanje. Mladinski sveti lokalnih skupnosti sicer obstajajo v okoli 40 občinah, približno 20 jih je aktivnih, še manj pa jih sodeluje z občinskimi oblastmi pri odločanju.

» *Lokalne skupnosti mladim ne ponujajo priložnosti, ki bi jih pritegnile k temu, da se po zaključenem izobraževanju vrnejo v svoje lokalno okolje.*

Občinski odločevalci običajno ne izpolnjujejo niti določila Zakona o mladinskih svetih (6. člen ZMS), ki jim nalaga obveščanje mladinskega sveta o sprejemanju predpisov, ki zadevajo mlade. Na šibko participacijo mladih vpliva tudi, da se velik del mladih izobražuje v univerzitetnih središčih izven kraja stalnega bivališča in so zato težko aktivni v lokalnem okolju, iz katerega prihajajo. Lokalne skupnosti pa mladim ne ponujajo priložnosti, ki bi jih pritegnile k vračanju v lokalno okolje.

Nezavedanje in slaba informiranost o možnostih participacije sta prav tako ključni oviri za sodelovanje v mladinskih organizacijah in za participacijo mladih. Nezavedanje lahko v najširšem pomenu pripišemo državi in družbi, v kateri na nizko participacijo mladih še posebej vpliva

nezavedanje s strani predstavnikov oblasti, staršev, pedagoških delavcev in celo mladinskih organizacij.

» *Mladi se ne zavedajo različnih možnosti participacije in so o njih tudi slabo informirani.*

Do mladih ne pridejo niti informacije o samem obstoju mladinskih organizacij in drugih možnostih za participacijo, zato ne poznajo prednosti take participacije. Pomembno je izpostaviti, da so šole z mladinskim sektorjem slabo povezane, čeprav bi lahko s tako povezavo najlažje krepili zavest o pomenu in možnostih

participacije mladih. Mladinske organizacije in njihovi voditelji se morajo najprej sami zavedati, da je njihova dejavnost učenje participacije in aktivnega državljanstva mladih, ter jo promovirati pri ciljnih javnostih.

Posebej moramo izpostaviti **nerazumevanje in nezavedanje odločevalcev o pomenu participacije mladih v mladinskih organizacijah** in njihovega pomena za razvoj demokracije in aktivnega državljanstva. Posledica tega je

» *Mladinske organizacije imajo šibko infrastrukturo in so kadrovske podhranjene.*

šibka finančna in druga podpora mladinskim organizacijam, ki imajo zato šibko infrastrukturo, so kadrovske podhranjene, imajo šibke mobilizacijske in promocijske sposobnosti ter nimajo dovolj možnosti za sodelovanje z odločevalci. Vse to se posledično odraža v nizki participaciji mladih in ustvarja začaran krog.

V formalnem izobraževalnem sistemu je premalo participacije mladih v odločevalskih procesih. V osnovnih in srednjih šolah sicer obstajajo nastavki za razvoj participacije pri delovanju skupnosti učencev oz. dijakov ter njihovih parlamentov, vendar ta sistem ni definiran v zakonodaji (skupnosti učencev so le omenjene), je premalo razvit oziroma prepuščen posameznim šolam. Participacija v študentskih svetih je bolj institucionalizirana (v aktih univerz), vendar prav tako nizka in ne zagotavlja reprezentativnosti študentov.

Možnosti sooblikovanja izobraževalnih procesov in programov s strani

učencev so zato šibke, izvajalci formalnega izobraževanja pa večinoma niso primerno usposobljeni za podporo participacije mladih. Zaradi slabe povezanosti med institucijami formalnega izobraževanja in nevladnim oz. mladinskim sektorjem ne prihaja do pretoka znanj o učenju za participacijo in o samem udejanjanju participacije. Otroški in dijaški parlamenti, ki obravnavajo aktualne družbene teme, so lahko koristni, vendar pri njih ne gre za soodločanje o zadevah, ki se dotikajo učencev, pač pa predvsem za razpravo in izražanje mnenj.

Priporočila

Pogoje za učenje in povečanje participacije mladih, kot so identificirani in opredeljeni v tem programskem dokumentu, je nujno potrebno izboljšati. V Mladinskem svetu Slovenije si v ta namen prizadevamo za implementacijo raznolikih ukrepov s strani države, formalnih izobraževalnih institucij in delodajalcev, ki so osrednji nosilci možnih sprememb na obravnavanem področju.

1] Nosilce formalnega in neformalnega izobraževanja pozivamo k okrepljenemu sistematičnemu grajenju kulture participacije. Mlade je treba že od otroštva vključevati v odločanje o okolju, v katerem živijo, in jih navajati na odgovorno sodelovanje v demokratičnih procesih, pri čemer imajo ključno vlogo institucije formalnega izobraževanja.

2] Ministrstvu, pristojnemu za področje izobraževanja, predlagamo, naj se v osnovne in srednje šole kot del njihovih osnovnih nalog (v šolsko zakonodajo pod cilje vzgoje in izobraževanja) uvedeta:

» Mlade je treba že od otroštva vključevati v odločanje o okolju, v katerem živijo, in jih navajati na odgovorno sodelovanje v demokratičnih procesih.

- ▶ spodbujanje demokratičnih procesov v okviru skupnosti učencev oz. dijakov in njihovega sodelovanja pri odločanju o šolskih zadevah ter
- ▶ redno sodelovanje šol z organizacijami v mladinskem sektorju z namenom informiranja o možnostih participacije mladih.

Zato vse osnovne in srednje šole pozivamo, naj ustanovijo **demokratično organizirano skupnost učencev** oz. naj se nadgradi njeno delo. Glede na starost in zmožnosti učencev naj določijo področja, o katerih učenci izražajo mnenja in podajajo predloge pedagoškim

delavcem, in področja, o katerih lahko samostojno odločajo. Pomembno je, da pri tem ne gre samo za načelne razprave o vrednotah, pač pa za odločitve,¹⁹ ki bodo neposredno vplivale na učence, saj se bo njihov čut za odgovornost razvijal veliko bolje, če bodo zaznali posledice lastnih odločitev, odločitve pa bodo prinašale tudi dolžnosti zanje.

- 3| Političnim odločevalcem ter osnovnim in srednjim šolam predlagamo, naj kot del rednih izobraževalnih procesov uvedejo **izobraževanje in informiranje o delovanju javnega sektorja in predvsem o možnostih vplivanja na to delovanje**; pri čemer je potrebno vključiti vse nivoje; lokalni, državni in mednarodni. Mlade je potrebno kontinuirano in v skladu z njihovo starostjo seznanjati z vsemi možnostmi in oblikami participacije, ki jih bodo lahko uporabljali v življenju; od participacije posameznikov, civilne družbe, političnih strank, sindikatov itd. Take vsebine je potrebno umestiti tudi v program predmeta, ki pokriva državljansko vzgojo. V ta namen naj se poskrbi za ustrezno izobraževanje pedagoških delavcev, ki te procese vodijo, oziroma zagotovi sodelovanje z zunanjimi poznavalci, kjer je to potrebno.

- 4| **Univerze morajo okrepiti participacijo študentov v sklopu visokega šolstva** in demokratičnost procesov soodločanja študentov. Potrebno je povečati reprezentativnost študentskih svetov z demokratičnim formiranjem in delovanjem ter z večjo transparentnostjo dela študentskih predstavnikov. Vse študente je potrebno o tem ustrezno informirati, uvesti redna srečanja, spodbujati njihovo sodelovanje v študentskih svetih in jim dati možnost odpiranja tem, zanje relevantnih v okviru univerz in njenih članic, ter vplivanja na izobraževalne procese. Zato je potrebno ustrezno dopolniti temeljne akte univerz in njenih članic.

- 5| Politične odločevalce na lokalni, državni in mednarodni ravni pozivamo, naj **bistveno okrepijo strukturirani dialog**, torej dialog z mladimi in poskrbijo, da ta ne bo samo enosmerno informiranje

¹⁹ Takšno vlogo ima program Otroški parlamenti.
(glej: <http://www.zpms.si/programi/otroski-parlament/>)

» *Politični odločevalci morajo okrepi strukturiran dialog, ki ne sme biti le enosmerno informiranje mladih, temveč mora zagotavljati njihove odzive in odgovore na odzive.*

mladih, ampak se bodo ti tudi odzivali in odgovarjali. Mlade je treba s čim manj pokroviteljskim odnosom spodbujati k dialogu na njim prijazen in razumljiv način ter jim zagotoviti možnost, da ga z lastnimi pobudami začnejo sami. Odločevalci bi se morali držati načela vključevanja participacije mladih na vseh področjih, ki zadevajo mlade, kot so npr. izobraževanje, zaposlovanje, stanovanjska politika, socialno varstvo, družinska politika, nevlad-

ne organizacije, prostovoljstvo, mobilnost, okolje in zdravje. Povsod, kjer je to mogoče, se morajo predstavniki mladih vključevati v delovne skupine za pripravo zakonodaje oz. predpisov in ukrepov, ki se dotikajo mladih.

- 6 | Urad RS za mladino in lokalne skupnosti pozivamo k zagotavljanju **ustrezne finančne, administrativne in infrastrukturne podpore** mladinskim organizacijam za kvalitetno opravljanje njihovih nalog na področju participacije mladih. Treba je razumeti, da je osnovni namen mladinskih organizacij prav participacija in demokratično odločanje ter učenje obojega, ne pa nujno rezultat, ki ga prinese; pot je pomembnejša od cilja. Mladinske organizacije potrebujejo ustrezno infrastrukturo, administrativno podporo in druge kadre, med katerimi je sicer večina prostovoljcev, vendar se take aktivnosti v celoti težko izvedejo s prostovoljnim delom. Zato predlagamo, da se **sredstva za delovanje mladinskih organizacij** na lokalnem in nacionalnem nivoju namenijo ločeno od projektnih aktivnosti za financiranje demokratičnih procesov v organizaciji, kot so izvedbe statutarnih aktivnosti (zborov članstva) in druge oblike vključevanja članstva v vodenje organizacij za promocijo participacije mladih – predvsem za sodelovanje z institucijami formalnega izobraževanja ter za sodelovanje v strukturiranem dialogu na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.

7] Lokalne skupnosti pozivamo k vzpostavitvi primernih struktur za participacijo mladih pri oblikovanju lokalnih javnih politik. Glede na značilnosti občine je pri tem mogoče uporabiti enega ali več naslednjih mehanizmov: odbor za mladino v okviru občinskega sveta, komisijo za mladinska vprašanja v okviru občinskega sveta, posvetovanje z mladinskim svetom lokalnih skupnosti ali posvetovanje z mladinskimi organizacijami v lokalni skupnosti.

8] **Lokalne skupnosti** pozivamo k spodbujanju nastajanja, delovanja ter kvalitete procesov participacije v mladinskih svetih ter k izvajanju in nadgrajevanju izvajanja določila o obveznem obveščanju mladinskih svetov.

» *Odločevalce pozivamo k dopolnitvi 6. člena Zakona o mladinskih svetih, tako da bodo država in lokalne skupnosti morale pred določanjem predpisov, ki se nanašajo na mlade, obvezno pridobiti mnenje mladinskih svetov.*

Obenem odločevalce – **ministrstvo, pristojno za področje mladine**, da pripravi, in **Državni zbor**, da sprejme – pozivamo, da se 6. člen Zakona o mladinskih svetih, ki nalaga obveščanje odločevalcem, dopolni tako, da bodo morali država in lokalne skupnosti **obvezno pridobiti mnenje mladinskih svetov pred določanjem predpisov**, ki se tičejo mladih, in da se bo lahko zares vzpostavil strukturirani dialog, kot ga opredeljuje Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju.

Kjer mladinskih svetov ni, naj lokalne skupnosti na predlog lokalnih mladinskih organizacij in po potrebi v sodelovanju z Mladinskim svetom Slovenije poiščejo ustrezno formulo, za ustanovitev predstavnškega telesa mladih, ki bi lahko v tem primeru zastopalo mlade v strukturiranem dialogu.

9] **Svetu Vlade RS za mladino** predlagamo, da nadgradi svoje delo z delovnimi skupinami za posamezna področja in zagotovi širino ter večjo vključenost predstavnikov mladih v delo ministrstev, ki se v določenem času ukvarjajo s politikami, ki se tičejo mladih.

- 10|** Vsa ministrstva, ki delujejo na področjih, ki vplivajo na življenje in delo mladih, morajo zagotoviti sodelovanje mladih pri oblikovanju svojih politik. Pri tem imajo različne možnosti, npr.

» Vsa ministrstva, delujoča na področjih, ki zadevajo življenje in delo mladih, morajo zagotoviti sodelovanje mladih pri oblikovanju svojih politik.

- ▶ v svoja telesa za pripravo predpisov ali politik redno vključujejo predstavnike mladih;
- ▶ ustanovijo posebno telo, ki ga sestavljajo predstavniki ministrstva in mladih. O sestavi in podrobnostih takega sodelovanja naj se posvetujejo s Svetom Vlade RS za mladino.

- 11| Politčne odločevalce na nacionalni in lokalni ravni** pozivamo k promociji, informiranju in krepitvi zavesti o participaciji mladih, predvsem z zagotavljanjem ustrezne finančne, infrastrukturne in strokovne podpore mladinskim organizacijam idr. mladinskih strukturam. Promocijo participacije je potrebno usmeriti v različne ciljne skupine: v mlade, starše, pedagoške delavce in odločevalce. Seveda pa se morajo pred tem pomena participacije mladih in pomena svojega delovanja za razvoj demokracije in aktivnega državljanstva mladih zavedati tudi mladinske organizacije.

» Formalne izobraževalne institucije morajo skrbeti za promocijo, informiranje in krepitev zavesti o participaciji mladih v okviru rednih izobraževalnih procesov.

- 12| Formalne izobraževalne institucije** pozivamo k promociji, informiranju in krepitvi zavesti o participaciji mladih v okviru rednih izobraževalnih procesov. Formalne izobraževalne institucije morajo poskrbeti za sodelovanje z mladinskimi organizacijami pri izvedbi dela programov. Mladinske organizacije morajo imeti zagotovljene pogoje za kontinuirano sodelovanje s šolami, s pomočjo katerih lahko šole zagotovijo

mladim prijazne in zanimive predstavitve participacije z možnostjo praktične udeležbe aktivnosti.

- 13 | Mladinske organizacije** pozivamo k zagotavljanju **kakovosti procesov participacije** v svojih vrstah ter k omogočanju napredovanja, izobraževanja in novih izzivov za svoje pripadnike, k spodbujanju prenosa izkušenj z izkušenejših na novejša člane ter k skrbi za gradnjo pripadnosti svojih članov.

» *Mladinske organizacije pozivamo k zagotavljanju kakovosti procesov participacije znotraj svojih vrst.*

Mladinske organizacije morajo obenem poskrbeti za čim večjo vključenost vseh svojih članov v odločanje in delovati čim bolj transparentno ter tako zagotavljati reprezentativnost svojega delovanja. Enako velja za **mladinske svete lokalnih skupnosti**.

- 14 | Vse nemladinske članske organizacije** (društva, sindikate in politične stranke), ki imajo tudi mlade člane, pozivamo, da znotraj svojih struktur omogočajo in spodbujajo avtonomno organiziranje mladih in jim omogočajo izvajanje kvalitetnih demokratičnih procesov in učenja participacije.

- 15 | Lokalne oblasti** pozivamo k zagotavljanju infrastrukturne ter finančne podpore za izgradnjo platform, ki bodo omogočile večjo participacijo mladih, kot npr. zagotavljanje uporabe informacijsko-komunikacijskih tehnologij, elektronske volitve, volitve po mobilnih telefonih ipd.

Zaključek

Celostna ureditev politike participacije mladih v Sloveniji je nujno potreben korak k doseganju avtonomije mladih in njihovi aktivni participaciji v družbi ter posledično k zagotavljanju trajnostnega družbenega razvoja.

Mladi so pogosto najbolj prezrt del družbe, za katerega po mnenju mnogih ni treba uvajati posebnih ukrepov. Tako razmišljanje pa zaradi pomembnosti življenjskih prehodov, ki jih posameznik opravi v obdobju mladosti, ni pravilno. Če si torej želimo zdravo, skladno in povezano družbo, ki bo nudila perspektivno prihodnost in v kateri bodo ljudje z veseljem ter produktivno živeli, moramo ustrezno poskrbeti prav za mlade – skupaj z mladimi.

V Mladinskem svetu Slovenije si pri tem prizadevamo za sodelovanje vseh družbenih akterjev, ki lahko kakorkoli prispevajo k izboljšanju obstoječih okoliščin in pogojev. Prizadevamo si za razvoj dolgoročne in usklajene politike, ki bo ustrezala potrebam mladih, jim omogočila uspešno integracijo na trg dela ter jih motivirala k vseživljenjskemu učenju. Tako lahko namreč pomembno vplivamo na kakovost življenja v Sloveniji in prihodnost naše družbe.

PARTICIPACIJA MLADIH

Programski dokument Mladinskega sveta Slovenije